

תיבה ב'-1: השפעת מלחמת חרבות ברזל על ענפי התיירות והאירוח

- פעילותו של ענף התיירות בישראל ירדה משמעותית במהלך מלחמת "חרבות ברזל", בעיקר בשל ירידה בתיירות הנכנסת. הפגיעה בהכנסות הענף מוערכת בכ-25 אחוזים, ובמונחי הערך המוסף של התיירות – בכ-0.5 אחוז תוצר.
 - היקף פעילותם של בתי המלון כמעט נשמר, עקב לינות המפונים.
 - חברות התעופה הישראליות, שהמשיכו לפעול במהלך המלחמה, הגדילו את רווחיותן בשיעור ניכר.
- ענף התיירות מספק שירותים לישראלים הנופשים בישראל, לישראלים היוצאים לחו"ל ולתיירים המגיעים לישראל. עקב מלחמת "חרבות ברזל", שהחלה באוקטובר 2023, חווה ענף התיירות זעזועים משמעותיים בביקוש ובהיצע. ירידת הביקוש כללה ירידה ניכרת של מספר התיירים מחו"ל, וכן של מספר הישראלים הלנים בבתי מלון למטרות נופש, ושל נסיעות הישראלים לחו"ל (לוח 1). עם הירידה בעצימות המלחמה, במהלך 2024, התאוששו במידה רבה יציאות הישראלים לחו"ל ולינותיהם למטרות נופש, בעוד שהכניסות והלינות של תיירים, שהן רגישות יותר למצב הביטחוני¹, נותרו כמעט ללא שינוי, ברמה נמוכה, עד לסוף השנה (איור 1). ירידת ההיצע כללה ירידה במספר הטיסות של חברות תעופה זרות לישראל וממנה. כנגד זאת נוצר בתחילת המלחמה ביקוש ללינות מפונים בבתי המלון.

לוח 1: נתונים כמותיים על ענף התיירות לשנים 2019, 2023 (ינואר – ספטמבר) ו-2024 ממוצע חודשי (אלפים, אלא אם צוין אחרת)

מועסקים	לינות בבתי מלון ¹		סה"כ	כניסות תיירים דרך האוויר	יציאות ישראלים לחו"ל דרך האוויר	
	לינות תיירים	לינות מפונים בבתי מלון ²	לינות ישראלים למטרות נופש בבתי מלון			
2019	693	331	2,151	1,141	1,011	150
ינואר - ספטמבר 2023 (מנוכה עונתיות)	769	278	2,077	1,295	782	
אוקטובר - דצמבר 2023 (מנוכה עונתיות)	327	55	2,589	781	1,550	257
2024	523	74	1,880	1,101	622	157
ממוצע שנת 2024 לעומת שנת 2023 (ינואר - ספטמבר) (באחוזים)	-32	-73	-9	-15	-80	

1. בתי מלון תיירותיים.
2. נתוני לינות (לינת אדם ללילה). לינות המפונים: מנתוני הלמ"ס עד מאי 2024, ומנתוני אמו"ן (איחוד מידע ונתונים) מיוני 2024.
המקור: הלמ"ס, מערכת אמו"ן ועיבודי בנק ישראל.

¹ שהרבני (2014).

אומדנים המובאים בתיבה זו מצביעים שהזעזועים השונים לענף הביאו בשנת 2024 לירידה של 25 אחוזים בהכנסותיו ביחס ל-2023 טרם המלחמה (לוח 2). ירידה זו שקולה לכ-14 מיליארדי ש"ח (במחירי 2019). במונחי תוצר הפגיעה היא כ-0.5 אחוז מתוצר 2024². עיקר הירידה של הכנסות הענף נבעה מירידה של מספר כניסות התיירים, ובמידת מה גם של מספר הנופשים הישראלים, ירידות שפגעו בתת-הענפים הנותנים להם שירותים, כגון שירותי אוכל, השכרת ציוד תחבורה, סוכנויות נסיעות ומארגני טיולים. לעומת זאת בתי המלון כמעט לא נפגעו, מפני שהמפונים צרכו את השירותים הניתנים להם בבתי המלון, אשר מומנו על ידי הממשלה. ואולם המפונים לא צרכו את שאר השירותים האופייניים לנופשים ישראלים. חברות התעופה הישראליות הרוויחו מירידה בהיצע הטיסות של חברות תעופה זרות.

לוח 2 | הכנסות ענף התיירות שנת 2023 ואומדן ל-2024 (מיליארדי שקלים, מחירי 2019)¹

שיעור השינוי ב-2024 לעומת 2023 (ינו'-ספט'), במונחים שנתיים (אחוזים)	אומדן הוצאות ¹ ישראלים ותיירים				תת-הענפים המרכיבים את ענף התיירות
	2024	2023 (ינו'-ספט'), מונחים שנתיים			
	סה"כ	סה"כ	תיירים	ישראלים ²	
-5.1	13.0	13.7	4.6	9.1	שירותי אירוח
	4.4				מזה: מפונים
-47.5	2.5	4.7	2.4	2.4	שירותי אוכל במסעדות ושירותי הגשת משקאות
12.2	10.9	9.7	2.6	7.1	שירותי תחבורה אווירית ושדות תעופה
-47.7	1.0	1.9	1.0	0.9	שירותי תחבורה ציבורית יבשתית
-71.1	0.4	1.5	1.5	0.1	השכרת ציוד תחבורה
-16.7	2.2	2.7	0.0	2.7	שירותים הקשורים ברכב פרטי
-40.9	3.4	5.8	1.4	4.4	פעילויות של סוכנויות נסיעות ומארגני טיולים
-31.6	0.9	1.3	0.4	0.9	פנאי, נופש ובילויים
-42.6	0.8	1.3	0.3	1.0	ביטוח
-59.3	3.7	9.1	6.7	2.5	מוצרים לא אופייניים וכן מזון, הלבשה הנעלה טקסטיל, מזכרות, ספרים, תרופות, תמרוקים, תכשיטים, ציוד
-32.0	1.1	1.7	0.0	1.7	דיוטי פרי
-25.2	40.0	53.5	20.8	32.7	סה"כ

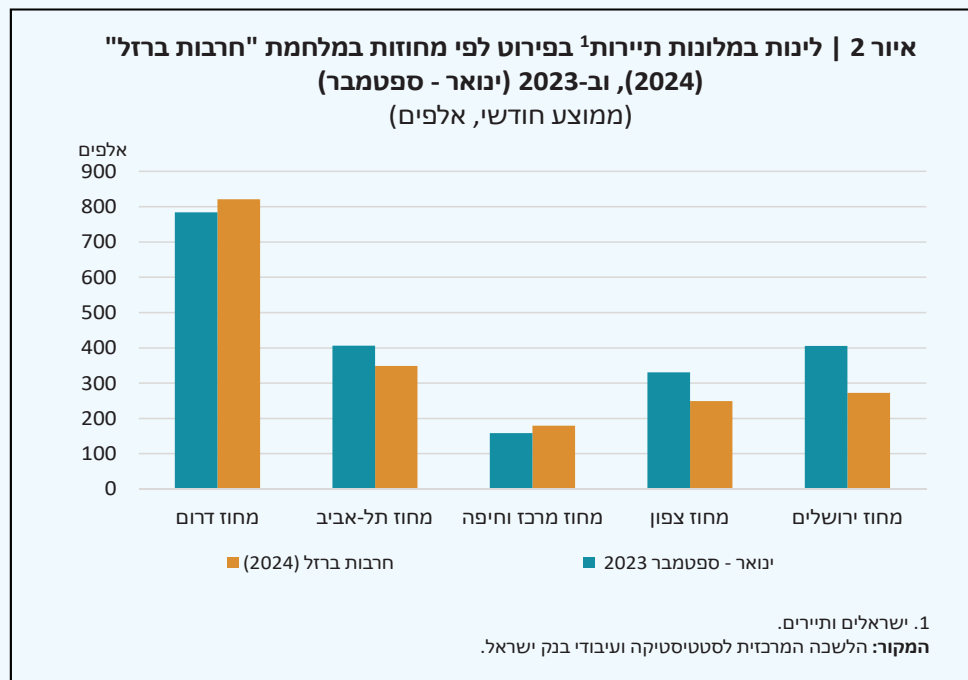
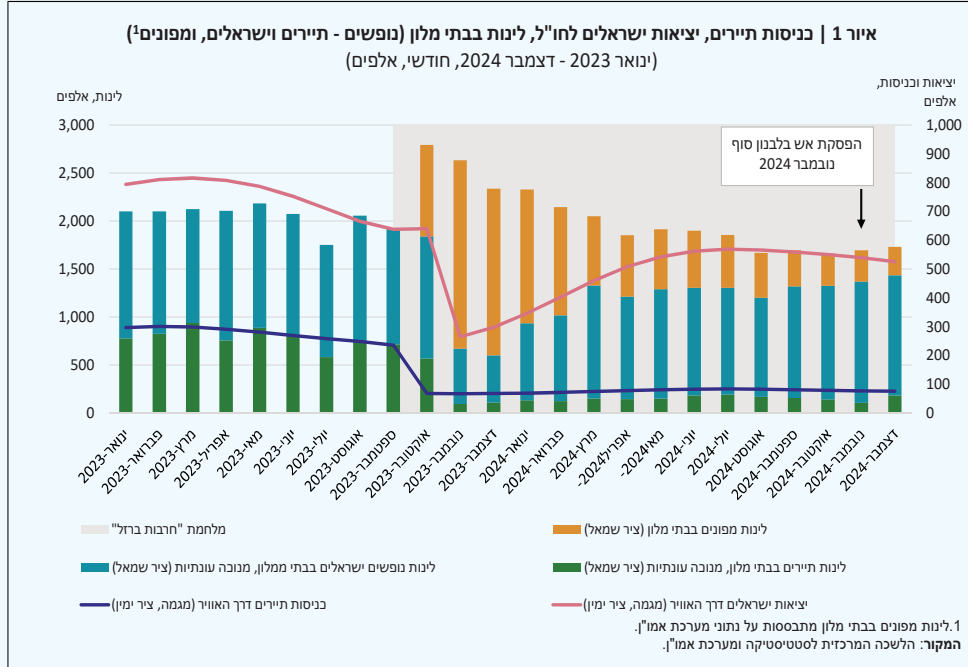
1. הכנסות הענף הן ההוצאות של הישראלים והתיירים: הלוח מציג אך ורק את הכנסות ענף התיירות. לדוגמה, בענף שאינו אופייני לתיירות כמו ענף הביטוח, הלמ"ס ייחסה רק חלק קטן מהכנסות הענף להכנסות ענף התיירות.

אומדני 2023 ו-2024 מתבססים על עיבוד מיוחד של הלמ"ס לשנת 2019 ועל נתוני לוח 1, הכוללים את סעיפי ההוצאה האופייניים לתיירים, לישראלים הנופשים בישראל ולישראלים היוצאים לחו"ל.

2. צריכה של תיירות פנים ושירותי נסיעות לחו"ל.

המקור: עיבוד מיוחד בלמ"ס, נתוני אמו"ן ועיבודי בנק ישראל.

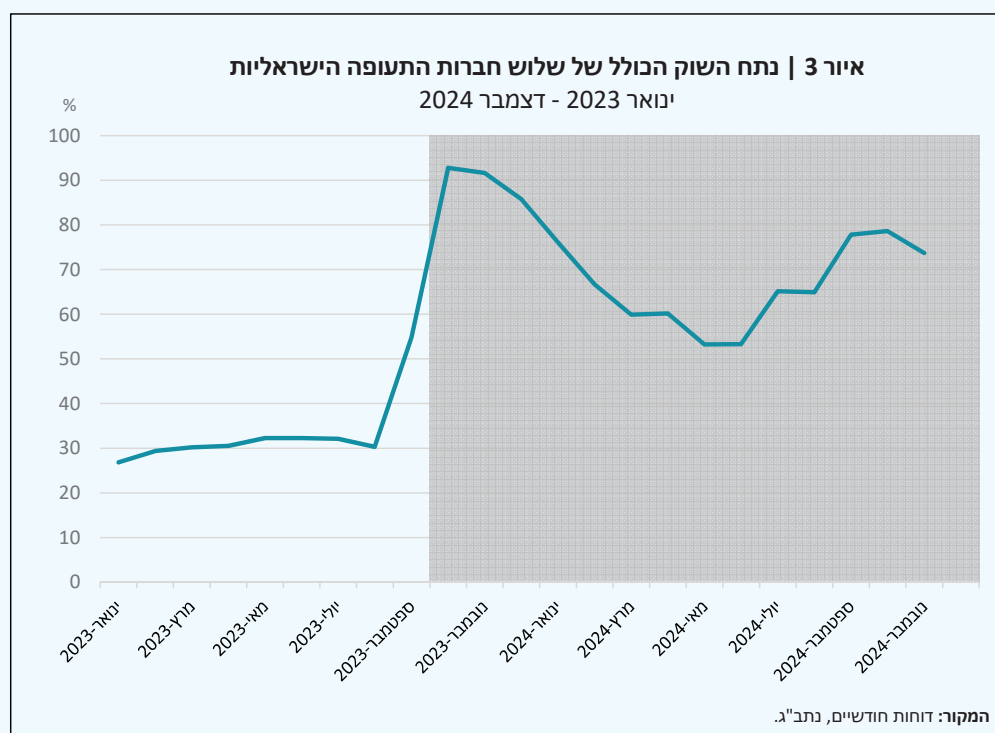
² כדי להמיר את ההפרש בהכנסות בין שנת 2024 לשנת 2023 למונחי תוצר הכפלנו אותו במקדם ההמרה לתוצר (0.61). את התוצאה המרנו למחירי 2024 וחילקנו בתוצר במחירי בסיס לשנת 2024.

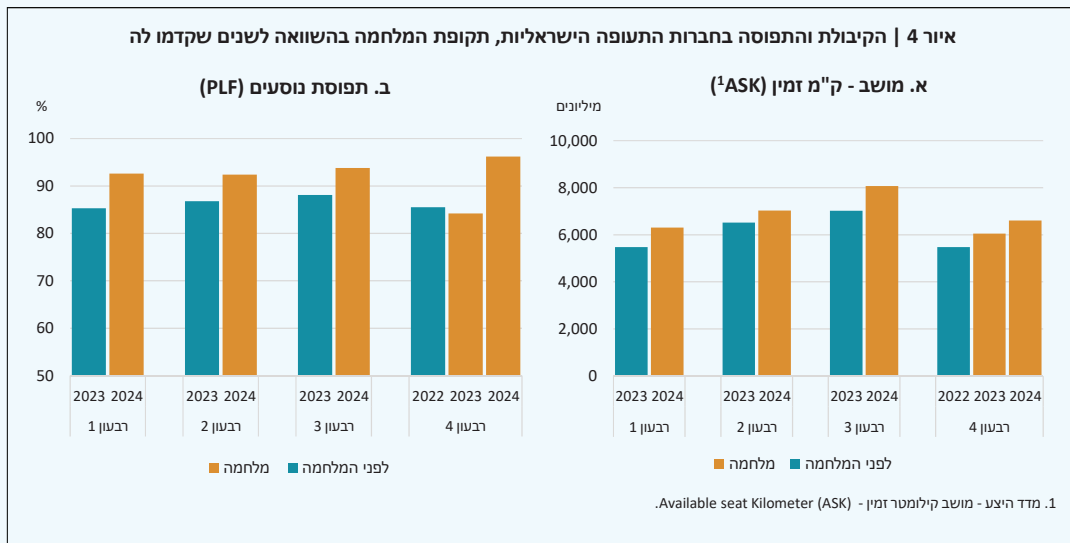
המצב הביטחוני, הירידה בכניסות התיירים ולינות המפונים השפיעו גם על תמהיל הלינות בבתי המלון בפירוט לפי המחוז. מספר הלינות בבתי המלון במחוז ירושלים, שמשקל התיירים בהן בימי שגרה גבוה, ובמידה מסוימת גם מספר הלינות במחוז הצפון, שהושפע מהמצב הביטחוני, היו בשנת 2024 נמוכים מאשר ב-2023 לפני המלחמה, ואילו במחוז הדרום היה מספרן גבוה יותר מאשר לפני (איור 2).

נתוני הלינות בפירוט לפי המחוז אינם חושפים את השונות הרבה בתוך המחוז. באזורים הסמוכים לגבול הפעילות של ענפי התיירות הייתה אפסית. הפגיעה העיקרית הייתה בצפון – בנפות צפת, הגולן ועכו. בנפות צפת והגולן הפגיעה הכלכלית הייתה כנראה גבוהה במיוחד, משום שמשקל המועסקים בענפי התיירות בכלל המועסקים בהן היה לפני המלחמה גבוה מהמוצא הארצי³.

בצד הטיסות – עם פרוץ המלחמה, הפסיקו חברות תעופה זרות רבות את טיסותיהן לישראל בשל הסיכון הביטחוני לישראל. לפיכך גדל במידה ניכרת נתח השוק של חברות התעופה הישראליות, שהמשיכו לתת שירות בזמן המלחמה – מכ-30 אחוזים בספטמבר 2023 ליותר מ-90 אחוזים בנובמבר 2023 (איור 3). החברות הישראליות הגדילו במעט את הקיבולת במהלך המלחמה (איור 4) ותפוסת הנוסעים בהן גדלו במידה ניכרת (איור 4). כל אלה התבטאו בגידול רווחיהן של חברות התעופה הישראליות.

³ נתוני המועסקים לפי ענפי המשק, מפקד 2022, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מקורות

משרד התיירות (2024). סקרי תיירות וסקר שגרירים.
 שהרבני, ר' (2014). "השפעת הטרור, התדמית ומשתנים כלכליים על ביקורי תיירים מסוגים שונים בישראל", בנק ישראל,
 סדרת מאמרים לדיון 2014.05.

ב. הרכב המקורות: התוצר, היבוא והמלאי

1. התוצר

התופעה המשמעותית ביותר שהשפיעה בשנת 2024 על היצע התוצר המקומי היא הירידה של היצע העבודה במגזר העסקי. הירידה נובעת מאיסור על כניסת עובדים פלסטינים יחד עם הסטת כוח אדם מהמגזר העסקי לשירות ביטחוני, ובעטיה יכולת הייצור של המשק פחתה השנה מאוד. מלאי ההון צמח בדומה לקצב צמיחתו בשנים הקודמות, ושיעור ניצולת ההון ירד מעט, כנראה בגלל המחסור בעובדים. מדידת הפריון השנה מורכבת, עקב שינויים בהרכב המועסקים, אך אין עדות להתפתחות יוצאת דופן של הפריון לאחר נטרול השפעות ההרכב.

תשומת העבודה במגזר העסקי ירדה השנה לעומת התקופה שלפני המלחמה ב-4.0 אחוזים במונחי מועסקים, וב-5.6 אחוזים במונחי שעות עבודה. הגיוס הנרחב לשירות מילואים, ועמו הזרמת הביקושים של המגזר הציבורי למשק וירידה בתשומת העבודה של פלסטינים הביאו ללחץ

התופעה המשמעותית ביותר שהשפיעה בשנת 2024 על היצע התוצר המקומי היא ירידה של היצע העבודה הזמין למגזר העסקי.